

ba, pothvata, dokumenata, poslova koji tvore struju djelovanja i mišljenja i koji je Crkvu navelo da se zapita o svojoj kat. „politici“ te da je više ili manje duboko izmijeni.

I. Početna situacija ili katekizam zvanja

Treba imati na umu da se francuski kat. pokret s jedne strane predstavlja kao jasna i „izvorna“ slika, a s druge strane teži reformiranju kat. modela pronađena u 16. stoljeću i „okamenjena“ u drugoj polovici 19. stoljeća.

1. *Organizacijska slika.* Za razliku od drugih evropskih zemalja, francuska nam slika pruža dvije bitne značajke koje određuju specifičan kat. način postupanja. Nakon odjeljivanja Crkve od države, Crkva je bila prisiljena misliti prije svega na kat. organizaciju i osoblje župnog tipa. Doista, r. n. je moguća u slobodnim (katoličkim) školama i u javnim školama pokrajine Alsace–Lorraine, ali ne u javnim državnim školama. Na drugom mjestu, važnost koja se pridaje svečanoj prvoj pričesti, koja se prima između 12. i 14. godine, već prema pokrajinama, prenaslala je k. u dvije ili tri godine pripreve na taj čin, koji se sve do najnovijeg vremena činio krunom, štoviše završnim činom katekizma. Ta dvostruka tvrdnja opravdava naš metodički izbor predstavljanja razvoja k. po dokumentima koji su posvećeni djeci po prilici od 8 do 12–14 godina. Ne treba dakle zaboraviti da djelatnici obnove k. u Francuskoj, također kad pristaju uz tuđa iskustva, misle prije svega na župnu, a ne na školsku k., i zatim da je ta k. obojena više sakramentalno–inicijacijski nego sustavno–didaktički. Napokon, precjenjivanje svečane prve pričesti kao i protivljenje, i s laičke i s rel. strane, da se uđe u srednje škole (liceje i koledže), uzrok su što je trebalo čekati pedesete godine prije nego što je obnova dostigla razinu adolescencije (P. Babin, A. Brien, P. Bagot, J. Le Du). K. odraslih u Francuskoj zaslužila bi sama za sebe poseban prikaz. Da se ne bi predstavila izobličena slika stvarnosti, bit će bolje o njoj uopće ne govoriti.

2. *Početni kat. model* tvori nacionalni katekizam iz 1937, izmijenjen 1947. Taj katekizam, koji se sastoji od pitanja i odgovora, predstavlja kratak pregled vjere u tri dijela: istine koje treba vjerovati, sakramenti koje treba pri-

FRANCUSKA

Razvoj k. u Francuskoj od 1945. do danas nije lako shvatiti ako se ne poznaje njezino polazište. Stoga ćemo u prvom dijelu opisati početnu situaciju. Drugi će dio predstaviti prvo razdoblje kat. obnove (1945–1975). Treći dio bit će posvećen drugom razdoblju obnove. Navedeni datumi podsjećaju na trenutke u kojima su francuski biskupi usvojili nove činjenice k. Prirodno je da vjeroučitelji „na konkretnom području rada“ mnogo godina prethode zauzimanju službenih stajališta. U Francuskoj se taj razvoj naziva *Mouvement catéchétique*. Pod tim se izričajem podrazumijeva skup događaja, oso-

miti, zapovijedi koje treba obdržavati. Njegov je jezik jezik kasne skolastike, racionalan i apstraktan. Taj se katekizam želi boriti protiv rel. neznanja; njegov je cilj poučavati „znanost religije“ (kan. Quinet).

Govoreći o vjeri, katekizam naglašava vid podložnosti Božjem autoritetu i autoritetu njegovih crkvenih predstavnika, služeći se vrlo strogom i autoritarnom pedagoškom metodom (metoda → Saint-Sulpice). Malo-pomalo, počevši od dvadesetih godina 20. stoljeća, vjeroučitelji postaju svjesni odvojenosti vjere (= rel. poučavanje) i svakodnevnog života, raskoraka koji je M. → Fargues označila sljedećim riječima: „Taj katekizam ne ide putem uz dijete niti stotinu metara.“ No koliko god bio u nemilosti kod vjeroučitelja koji su ga napustili, ostat će „nacionalnim“ katekizmom sve do 1967.

II. Prvo razdoblje obnove, ili katekizam iskustva

1. *Kat. pokret, njegovi začetnici, njegovi utemeljitelji.* Mnogo su vremena kat. pokret nosili naprijed muškarci i žene koji su bili jednostavni vjeroučitelji. Hijerarhija je puno kasnila u slušanju njihova tihog osporavanja. Prva svjetla obnove pojavljuju se kod nekih „pedagoga“: može se reći da je kolijevka te obnove bila oblikovana u pedagoškoj uzavrelosti početkom stoljeća. Kasnije će, jedna više crkvena struja, zahtijevati povratak biblijskom (mons. Landrieux, mons. Charles) ili liturgijskom govoru (→ F. Derkenne). Treba pričekati vrijeme neposredno iza rata da bi se susrelo čovjeka koji će francuskom (i svjetskom) kat. pokretu dati oznake plemenitosti i odlučujući poticaj. Izvornost → Josepha Colomba sastoji se u tome što je u izvornoj i dubokoj, teoretskoj i praktičnoj sintezi ujedinio struje obnove koje su prethodno slijedile vlastite putanje: biblijsku, liturgijsku i psihopedagošku struju. Izvanredna darovitost tog čovjeka je u tome što je premislio poimanje k. premjestivši njezino središte od jednostavnog prenošenja spoznaja prema općem činu crkvenog zajedništva.

Treba podsjetiti da je 1946. zbor kardinala i biskupa osnovao *Centre national du Catéchisme* (koji je kasnije, 1955, postao *Centre National de l'Enseignement Religieux*), sa zadaćom da nadahnjuje i promiče k. te da podržava za-

daću religioznog poučavanja sadržanog u biskupijskim direktorijima, stvaranje kojih potječe od Pija XI. (Dekret *Provido sane consilio* od 12. siječnja 1935). Napokon se 1950. osniva → *Institut Supérieur de Pastorale Catéchétique*.

2. *Službeni kat. materijal od 1966. do 1968.* Godine 1957. Rimska kurija osudila je ideje J. Colomba o „progresivnom“ katekizmu. Francuski su biskupi tada 1964. objavili *Directoire de Pastorale catéchétique a l'usage des diocèses de France* (tal. prijevod: *Direttorio di pastorale catechistica ad uso delle diocesi di Francia*, Leumann-Torino, LDC, 1965) i pripremili novi katekizam. U ono doba izraz „Nouveau Catéchisme“, upotrijebljen u užem smislu riječi (= dokumenti koje su odobrili biskupi), obuhvaća vrlo složen i širok skup djela (42 knjige, 7127 str.). Obuhvaća dvije potcjeline: prva je namijenjena djeci od 9 do 11 godina; druga za djecu od 11 do 13 godina. Svaka je potcjelina složena od glavnog teksta, koji se naziva *Fonds obligatoire*, za djecu od 9 do 11 godina, i *Document de base* za one od 11 do 13 godina; zatim od prilagodbi tog temeljnog teksta, koje su priredili razni autori prema raznim situacijama naslovnika s obzirom na kršćansku poruku (situaciju = društvena okolina i više ili manje veliko raskršćanje). Postoji šest prilagodbi za djecu od 9 do 11 godina i četiri za one od 11 do 13 godina. Svaka prilagodba obuhvaća barem dvije knjige: prva je namijenjena animatoru, a druga vjeroučeniku. *Fonds obligatoire* biskupi usvajaju 1966, a odgovarajući priručnici objavljeni su 1968. godine. *Document de base* usvojen je 1969, a priručnici se objavljuju počevši od 1970.

Sadržaj te k., trojstven i kristocentričan, usvaja simboličko odvijanje krštenja, ujedinjujući u svom izlaganju i u svojem dinamizmu povijest spasenja i njezinu ponovnu liturgijsku aktualizaciju. Pedagogija koja se slijedi naziva se „pedagogijom znakova“. Pod znakom se podrazumijeva konkretna, vanjska stvarnost koju djeca mogu shvatiti, stvarnost kojoj treba osloboditi značenje oslanjajući se na dokumente vjere, Sveto pismo i predaju. „Različiti upotrijebljeni znakovi jesu oni koje nude bilo koja k.: biblijski događaji i riječi, liturgija, predaja i život Crkve, događaji i situacije ljudskoga života, po-

sebice život djece" (*Fonds obligatoire*).

III. Drugo razdoblje obnove: k. zajednice, k. za zajednicu, k. koju promiče zajednica

Prvo razdoblje obnove rodilo se na tragu određenoga posaborskog oduševljenja, pa je dakle bilo još previše obilježeno vrednovanjem odnosa Crkva – svijet shvaćenih prema modelu odnosa nastalih u situaciji kršćanstva. Crkva se smatra kao jedina ustanova koja posjeduje konačni smisao za sve ljude. Ubrzo će međutim neke stvari postati očite: npr. masovne nezainteresiranosti, pred kojom se obnova jezika koju je poduzela obnova od 1966. do 1968. pokazala nedovoljnom. Osim toga, golema važnost događaja iz 1968. u Francuskoj, osporavanje sveučilišta i škola, naglo je privuklo pažnju na duboku narav krize, tj. na duboku kulturnu promjenu. Suvremeni čovjek ne daje više svom postojanju isti smisao kao njegovi prethodnici. Stoga počevši od 1975. biskupi odlučuju da se nastavi s kat. obnovom.

1. *Suvremeni kat. materijal* složen je od 4 sastavna dijela:

– *Il est grand le Mystère de la Foi* (tal. prijevod: *Mistero della fede. Preghiera e fede della Chiesa cattolica*, Leumann–Torino, LDC, 1979). Taj tekst, koji su biskupi prihvatili 1978, predstavlja molitve i vjeru Katoličke Crkve, kao što su to željeli izraziti francuski biskupi.

– *Texte de référence* (tal. prijevod: *Directive per l'iniziazione cristiana dei Fanciulli*, Leumann–Torino, LDC, 1981), prihvaćen 1979. za upotrebu „autorima kat. izdanja i odgovornih u pastoralu“, točno označuje i u glavnim crtama obilježuje pravce današnje k.

– *Pierres vivantes*, prihvaćen 1980 (II. obnovljeno izd. iz 1985), knjiga je koju biskupi nude djeci u vjeronaučnoj dobi, njihovim vjeronaučiteljima i roditeljima. To nije katekizam, nego „rudnik“ tekstova, slika, rječnika, uzetih iz tri velika izvora svake k.: Svetog pisma, povijesti Crkve i liturgijskog života. Predstavlja se kao „knjižnica“ „banka podataka“ koja se može u svako vrijeme koristiti.

– *Parcours catéchétiques*: to su radna pomagala koja se razlikuju prema pastoralnim prilikama. Kao neka vrsta „autokarte“, oni ozna-

čavaju staze za istraživanje vjere i za zajedničko učenje vjerovanja.

2. *Glavni pravci*. Ako je kat. struktura razdoblja od 1937. do 1947. proizlazila iz racionalne logike, ona od 1966. do 1968. ističe egzistencijalnu logiku. Suvremeni se pokušaj upisuje u logiku postajanja vjere. Drugim riječima, treba vjeri ostaviti vremena da bi postala vjerom. Kršćanska zajednica zauzima središnje mjesto u tom postajanju. K. polazi od ispovijedanja vjere jedne zajednice, ukorjenjuje se u njoj i kreće na put prema ispovijedanju vjere u Crkvi. Svjesna je da stvara Crkvu barem onoliko koliko u kojoj se ona stvara u zajednici. Svjesna je da „tvori Crkvu“, jer svaka kršćanska vjera postoji u obliku Crkve.

Kao otpor na previše racionalno poimanje vjere, kršćani osjećaju kako više nemaju toliko povjerenje u ono što posjeduju ili u uvjerenja, nego u komuniciranje. K. se radije promatra kao življenje vjere. Vježba se biti vjernik u grupi, u → „lieu catéchétique“, maloj ćeliji Crkve, u kojoj se vjera uči izražavati, slaviti, živjeti u svakodnevicu, jednom riječju, „očitovati se“. U tom smislu k. je mjesto u kojem se naviješta kršćanski smisao, u kojem se kritički razrađuje govor vjere u sadašnjim povijesnim prilikama.

Da li se taj novi pokušaj ostvaruje bez problema? Svakako da ne! Različitost ispovijedanja vjere koju ona može potaknuti u skupini i pedagoško stvaralaštvo koje ona pokreće, postavljaju veliko pitanje crkvenoga jedinstva u poštivanju različitosti. Bio bi grijeh kad bi taj problem riješila rimska vlast na temelju kriteriologije jednoobličnog jedinstva.

Bibliografija

G. ADLER–G. VOGELISEN, „Un siècle de catéchèse en France (1893–1980)“. Histoire, déplacements, enjeux, Paris, Beauchesne, 1981; A. BOYER, „Un demi-siècle au sein du mouvement catéchistique français“, Paris, L'École, 1966; CONFÉRENCE EPISCOPALE FRANÇAISE, „La catéchèse des enfants“. Texte de référence, Paris, Centurion, 1979. Tal. prijevod: „Direttive per l'iniziazione cristiana dei fanciulli dagli 8 ai 12 anni“, Leumann–Torino, LDC, 1981; E. GERMAIN, „2000 ans d'éducation de la foi“, Paris, Desclée, 1983; ISTA, „Parler du salut?“, Aux origines d'une mentalité religieuse. La catéchèse du salut dans la France de la Restauration, Paris,

Beauchesne, 1968; R. MACÉ, „Francia”, u: „Scuola e religione”, sv. I: „Una ricerca internazionale”, Leumann-Torino, LDC, 1971, 163–190; CH. WACKENHEIM, „La catéchèse”, Paris, PUF, 1983. → Aumônerie.

GILBERT ADLER